

Lysande läsning i jul

Stockholm (G-P). Fyrrar tycks stimulera tanken och fantasin. Ensliga torn som små öar, översköljda av vågornas skum. Det är inte märkligt att svensk litteratur bjuder på lysande skildringar av öar.

Nu kommer en hel bok – en mycket vacker sådan – som heter Fyrrar i litteraturen. En säker julklapp till alla båtmänniskor . . .

—Kvällens första skuggor bredas över Varbergs gamla borg. Medlidsamt de täcker draga över skuld och straff och sorg. Mitt emot på öde skäret fyrens flamma, ensligt närd. Skimrar som en ädel handling över en förbrunnen värld.

Häftig romantik av den olycklige sångaren från Sandhamn, Elias Sehlfstedt, som de flesta har glömt, trots att det faktiskt var han som skrev Litet bo jag sätta vill.

Elias Sehlfstedt gav till och med ut en egen kalender som hette Fyrbåken. Då var det 1855. Ännu när han tar avsked från sin tulltjänst i Sandhamn 1888, ber han sin sängmö att inte ta till lipen och uppfattar de utanförliggande fyrrarna som glada. Elias Sehlfstedt tillhör de få som inte höjt tonen och blivit patetisk inför nattens ljus.

Fyrrar som drar oss liksom insekter som flyger mot lanternins ljus. Fyren, som står där på gränsen mellan hav och land. Fyren, som är trygg och farlig på samma gång, eftersom den varslar grund och samtidigt visar att de är kända och att det finns en väg runt dem.

I dagarna presenteras en ny bok. Rekolid förlag, med en ypperlig sammanställning om fyrrar i svensk litteratur av Britt Dahlström och Per Rydén – en guld

Bild: BENGT KJELLIN
Fyren – en gräns mellan hav och land och ofta föremål för lyrik och prosa. Här Väderö Bod i stram givakt

gruva även för icke fyrfrälsta.

Fyren finns nyskriven från 700-talet före Kristus. Odysseus, sjöfararen, som mer än någon hade behov av ledning, fick sina öden nedtecknade vid den tiden.

Fyren på Faros, ett av världens sju underverk, stod färdig 279 f Kr och gjorde tjänst i 1 600 år. Rimligt nog har de kallare farvattnens fyrrar en kortare historia. Fälfsterbo hör emellertid till

de äldsta, ty den började byggas 1202.

Fyrrar hör inte exakt till de föremål man lätt flyttar. Sedan de äntligen kommit på plats, fick de bli där. Bara vrakplundrare och rationaliserande byråkrater har sedan velat stänga och släcka. Kring fyrrar finns drömmar och fantasi om frihet och lycka.

Boken, som är rikt illustrerad, beskriver i ett utmärkt förord fyrvaktaryrket, fyrens betydelse och fyrens i dag hotade existens. Den

är vidare indelad i kapitel efter innehåll ur litteraturen: Stå där hög och ljus heter en avdelning, där bland annat August Strindbergs Den romantiske klockaren på Rånö finns med liksom Albert Engströms Trutklippans fyr.

Under avdelning Fyrrfolket skriver Harry Martinson om fyrvaktaren och Evert Taube beskriver återseendets förtjusning, när han efter lång seglats åter siktar Vinga: "Bohusläns blånande berg och Västergötlands och Hallands åsar ser man ju där men här väst-erpå syns bara havet. Sverige ligger i öster men väster ut där ligger Världen och här i viken mitt barndomshem, byggt på ett urberg i havet."

Så skaldar Taube och läsaren känner doften av strandkålens gröna klorofyll och mustiga lys-ter.

Pappan och havet

Boken omspanner tiden från den stora uppbyggnaden under 1800-talet. A T Gellerstedt, konstnär och arkitekt var med och byggde. Strindberg målade fler fyrrar än han tecknade i ord. I Albert Engströms texter återkommer de överallt. Lubbe Nordström dokumenterade och förklarade världen från ett fyrskepp. Och var och en som är Mumln-sinnad vet att Love Jansson älskar fyrrar.

Under rubriken Fyrens He lyser skriver hon bland annat om pappan och havet, Hans Ruin om Ingen stjärna lyser och Birger Norman om På kusten. Bland dikterna återfinns Tomas Tranströmer, Anna Rydstedt, Birgitta Stenberg. Så här skaldar Ann Smith: "Nu skäller en hund/ nu brinner ett ljus/ nu vänder en blomma/ Fiskarna sover med ögon/ som fyrrar/ men tvärsigenom/ känner jag dig".

VIVEKA VOGEL